

от проф. Райко Димитров Пешев, д.н., рък. секция „Епизоотология и инфекциозни болести по животните“ в НДНИВМИ гр. София по обявения конкурс в ДВ бр. 60, от 29.07.2022 год. за заемане на академична длъжност „Доцент“ за нуждите на Института по микробиология на БАН гр. София Департамент по „Вирусология“, Лаборатория „ДНК вируси и онколитични вируси“, Професионално направление 4.3 Биологични науки.

Във връзка с обявения конкурс от Института по микробиология на БАН гр. София за нуждите на Департамент по „Вирусология“, Лаборатория „ДНК вируси и онколитични вируси“, Професионално направление 4.3 Биологични науки, за заемане на академична длъжност „Доцент“ са подадени документите от единствен кандидат гл.ас.д-р Нели Миленова Вилхелмова-Илиева. Предоставени са изискуемите за конкурса документи а именно: автобиография, диплома за ОНС доктор, автореферат на дисертация за ОНС доктор, списък и копия на публикациите по показатели В и Г от таблицата с минимални национални изисквания, списък на участията на кандидата в научни конференции, списък на цитатите, участия на кандидата в изследователски проекти, справка за изпълнение на минималните национални изисквания според ЗРАСРБ, справка за изпълнение на допълнителните изисквания на Института по Микробиология на БАН, декларация за оригиналност и достоверност на представените резултати в научните трудове.

Научно-публикационна дейност

Дисертационният труд на гл.ас.д-р. Нели Вилхелмова е на тема: Комбиниран ефект на елагитанини и ацикловир върху репликацията на вируси херпес симплекс и е защитен през 2012 г. В автореферата са представени 3 заглавия на научни съобщения, които вече са рецензирани и използвани при придобиване на общо образователната и научна степен „доктор“.

Във връзка с обявения конкурс са представени 12 броя публикации, които са отпечатани в списания с импакт фактор и с рецензенти. Резултатите са разпределени в следните направления: Определена е анти-херпесвирусната активност на танини (елагитанини и галотанини) спрямо чувствителни и резистентни на ацикловир - HSV-1 и HSV-2 щамове (статия № 1). Комбинацията елагитанин(и) – ACV, приложен срещу ACV-резистентен HSV-1 дава много по-силен синергичен ефект в сравнение с ефекта, наблюдаван срещу ACV-резистентен HSV-2. Изследването на ефектите на комбинацията елагитанин(и)-ACV върху интактните клетъчни монослое не показват никаква токсичност в резултат на взаимодействие между двете вещества. Резултатите, получени от проучването, показват добрия полифенолен потенциал на тези растения като антихерпесни средства.

Екстракт от канадски прополис е изследван за въздействието му върху репликацията и жизнеността на извънклетъчните вириони на HSV-1 (статия № 2). Установено е, че има силен вирусциден ефект срещу HSV-1 и HSV-2 щамове и интерферира с адсорбцията на вирусите.

В научно съобщение № 3 са отразени данните от създаването на два нови фотоактивни дендримери, които са сравнени с два мономерни нафталимида и е установено, че дендримери 3 и 4 в разтвори напълно инхибират растежа на Грам-положителните бактерии след третиране със светлина, докато при грам-отрицателните бактерии този ефект се постига само с дендример 4. След нанасяне върху памучна тъкан, съединения 1-4 след фотоактивиране напълно инактивират растежа на Грам-положителните бактерии и тези съединения могат да се използват като агенти за антибактериална фотодинамика и терапия при производството на антибактериален

текстил. Установено е че веществото 4 може да повлияе по най-малко два начина в производството на вируси, като вещества с подобна структура могат да бъдат разработени като инхибитори на херпесната инфекция.

Изследвана е антихерпесвирусната активност на розови етерични масла и продукти от тяхното производство спрямо репликацията на HSV-1 и жизнеността на извънклетъчните вириони (статия № 4). Установено е влиянието им върху етапа на адсорбция на вируса към клетката гостоприемник и протективният ефект, които оказват върху здравите клетки. Доказано е синергичното им действие, приложени с ACV.

В научно съобщение № 5 са отразени данните от *in vitro* проучване на антинеопластичния и антивирусния потенциал и *in vivo* токсичността на дванадесет екстракта с различна полярност, получени от тревисто многогодишно растение *Geum urbanum* L. Установено е, че етил ацетатен екстракт от надземни части (EtOAc-AP) на растението показва най-силната антинеопластична активност върху ракови клетъчни линии от пикочния мехур чрез индуциране на апоптоза.

На пост метаболити от различни млечнокисели бактериални шамове, използвани при производството на различни млечни продукти, е определена ативирсната активност (статия № 6). Сравнено е влиянието им върху репликативния цикъл и жизнеността на извънклетъчните вириони на рибешки (KHV) и човешки (HSV-1) херпес вируси, като е определено влиянието им върху етапа на прикрепване на вируса към чувствителните клетки и протективния ефект на пост-метаболитите върху здравите клетки, преди настъпването на херпес вирусната инфекция.

Статия № 7 отразява *in vitro* изследване на биологичния потенциал на получените отпадъчни води след дестилацията на четири български маслодайни рози. Установен е антиоксидантният ефект на отпадъчните води и слаб антипролиферативен ефект срещу *Staphylococcus aureus*. Нито една от отпадъчните води не е имала активност срещу Грам-отрицателни бактерии или бактерициден или противогъбичен ефект. Авторите заключават, че четирите вида български маслодайни рози и отпадъчните води от тях имат обещаващ антиоксидантен и антихерпесвирусен ефект.

В статия № 8 са отразени данните от антибактериалният потенциал на екстрактите от *G. glabra* и *H. Perforatum* върху различни бактерии и е установено, че са по-ефективни при Грам-положителни бактерии отколкото при Грам-отрицателни бактерии. Почти всички тествани екстракти инхибират извънклетъчните вириони на изследваните вируси с обвивка (HSV-1 и HCoV-OC-43) в по-голяма степен, отколкото при вирусите без обвивка (PV-1 и HAdV-5). Те инхибират етапа на вирусна адсорбция (HSV-1) в клетката гостоприемник (MDBK) и показват защитен ефект върху здравите клетки (MDBK), преди да бъдат подложени на вирусна инвазия с HSV-1.

В научно съобщение № 9 са отразени данните от хелатни комплекси на ацикловир с различни метали. Установена е цитотоксичността на комплексите, а най-ефективен в супресията на HSV-1 и HSV-2 е цинковият хелатен комплекс с ACV.

В статия № 10 са отразени промени в параметрите на оксидативния стрес в MDBK клетки, инфектирани с вирус на херпес симплекс-1. Установено е значително увеличение (повече от 3 пъти) на липидната пероксидация в MDBK клетки, заразени с херпесен вирус в сравнение с контролните клетки. В резултат на вирусната инвазия е установено намалено ниво на вътреклетъчния общ глутатион при заразените клетки с 24% и трикратно увеличение на активността на изследваните антиоксидантни ензими.

Според научно съобщение № 11 розовите етерични масла и екстракти имат терапевтични свойства - като респираторни антисептици, противовъзпалителни средства, муколитици, отхрачващи средства, деконгестанти, и антиоксиданти - могат да

действат като средства за симптоматична профилактика и лекарства и по този начин да облекчат състоянието на пациентите по време на тежки заболявания.

В научно съобщение № 12 са отразени данните от изследванията на анти херпес вирус 1 активността на специално селектирани групи от танини и е установено, че различни серии на елагитанини показват значително по-силна активност при репликацията на HSV-1 от тази на галотанините.

Изпълнение на минималните национални изисквания

Съгласно справката за минималните национални изисквания по показател А - 1 кандидатката има 50 точки, по показател Б – 2 статии в Q 1 – 100 точки, по показател Г-сума от показатели от 5 до 10 от статии в Q 1 има 100 точки, статии в Q 2 има 60 точки, статии в Q 3 има 30 точки, статии в Q 4 има 36 точки или всичко – 226 точки. Съгласно минималните изисквания по този показател Вилхелмова трябва да има 200 точки, а тя надхвърля този брой. Представени са 4 глави от публикувани книги, представляващи 60 точки. Представени са 30 цитата, които носят 60 точки. Или сумарно тези показатели носят 396 точки.

Изпълнение на допълнителните изисквания на Института по микробиология

Съгласно справката за допълнителните критерии на Института по микробиология са представени 21 научни съобщения в списания с импакт фактор, SGR, глави от монографии - 1, в сборници от международни форуми, публикувани в пълен текст - 2 или всичко 24 научни съобщения. Представени са 120 бр. цитирания с импакт фактор 36.295 от посочените публикации и 46.154 за цялата научна кариера. Н индекса и е 6. Кандидатката е участвала в 4 научно изследователски проекта, финансирани от фонд научни изследвания. Участвала е при изпълнение на два договора с български фирми и 2 договора с чуждестранни фирми. Има написани 7 рецензии в научни списания, реферирани и индексирани в WoS/Scopus и 3 броя в други международни и академични издания, за които има писмени доказателства. Има изнесени лекторски часове по микробиология, паразитология и вирусология в Югозападния Университет гр. Благоевград, удостоверено със служебна бележка за проведените 25 лекции и 5 упражнения. Участвала е в 32 научни форума, като автор и съавтор на научни съобщения и презентации.

Заклучение

Представените ми научно - изследователски и приложни достижения от гл.ас. д-р Нели Миленова Вилхелмова-Илиева, и постигнатите резултати в областта на вирусологията ми дават основание да заключа, че тя отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за приложението му на Института по микробиология на БАН. Наукометричните и показатели са високи и покриват изискванията за придобиване на академичната длъжност "Доцент". Това ми позволява да препоръчам на членовете на Научното жури и на членовете на Научния съвет на Института по микробиология на БАН гр. София да гласуват положително за присъждане академичната длъжност "Доцент" на гл.ас. д-р Нели Миленова Вилхелмова - Илиева в професионално направление 4.3 Биологични науки.

На основание
чл. 2 от ЗЗЛД

30.11.2022 г.
София

Написал становището:
(проф. Райко Пешев, дн)